

Bruksela, 8 listopada 2024 r.
(OR. en)

15234/24

EDUC 407
COMPET 1082
SOC 809

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy:	Zwiększanie dostosowanych do przyszłości umiejętności i konkurencyjności poprzez szkolnictwo wyższe – <i>Deбата orientacyjna</i>

Po konsultacjach z Komitetem ds. Edukacji prezydencja sporządziła załączoną notę informacyjną, która będzie podstawą debaty orientacyjnej mającej się odbyć na posiedzeniu Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu w dniu 25 listopada 2024 r.

Zwiększanie dostosowanych do przyszłości umiejętności i konkurencyjności poprzez szkolnictwo wyższe

Nota informacyjna prezydencji

Rozwiązanie problemu niedopasowania umiejętności i luk w umiejętnościach

W sprawozdaniu Maria Draghiego z 2024 r.¹ podkreślono, że UE musi pilnie zaradzić lukom w umiejętnościach, aby utrzymać i zwiększyć swoją konkurencyjność na arenie międzynarodowej, ponieważ Europa pozostaje obecnie w tyle, zwłaszcza w porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi i Chinami. W sprawozdaniu stwierdzono, że słabe wyniki w zakresie umiejętności podstawowych stanowią istotną przeszkodę w budowaniu wykwalifikowanej siły roboczej. Podkreślono w nim również, że niedobór wysoko wykwalifikowanych pracowników może się z czasem nasilić. Prognozy do 2035 r. wskazują, że niedobory siły roboczej będą najbardziej widoczne w zawodach wymagających wysokich kwalifikacji, o charakterze niefizycznym – tj. wymagających wysokiego poziomu wykształcenia – i będą wynikać z potrzeb w zakresie zastępowalności związanych z przechodzeniem na emeryturę i ze zmieniających się wymagań rynku pracy. W sprawozdaniu sugeruje się, że na te luki w umiejętnościach negatywnie wpływa brak dostosowania pomiędzy systemami kształcenia i szkolenia a popytem na pracę, co ogranicza zdolność Europy do skutecznego konkurowania w szybko zmieniającej się gospodarce światowej. W sprawozdaniu określono kluczowe obszary, w których należy wzmocnić europejską siłę roboczą, w szczególności w dziedzinie technologii cyfrowych, ekologicznego przemysłu i zaawansowanej produkcji. Koncentrując się na inicjatywach w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji, zwłaszcza w tych strategicznych sektorach, Europa może zbudować bardziej konkurencyjną, innowacyjną i odporną siłę roboczą zdolną do stymulowania zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

¹ Sprawozdanie Maria Draghiego pt. „Przyszłość europejskiej konkurencyjności” z 9 września 2024 r.

W sprawozdaniu Maria Draghiego propaguje się europejskie podejście do rozwoju umiejętności, opierające się na współpracy między instytucjami szkolnictwa wyższego, rządami i sektorem prywatnym. Proponuje się wspieranie silnych partnerstw transgranicznych, które pozwalają ustanowić powiązania między instytucjami kształcenia i szkolenia a potrzebami przemysłu. Uwzględniając wkład różnych interesariuszy, państwa członkowskie mogłyby reagować na popyt na umiejętności w całej Europie za pośrednictwem swoich systemów kształcenia i szkolenia. Umożliwiłoby to osobom uczącym się zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych do sukcesu w gospodarce światowej. Nowe umiejętności nie tylko zwiększają zdolności zawodowe, ale również znacząco przyczyniają się do rozwoju osobistego poszczególnych osób i umożliwiają ich uczestnictwo w uczeniu się przez całe życie.

UE uruchomiła kilka kluczowych inicjatyw mających na celu rozwój umiejętności, w tym europejski obszar edukacji, europejski program na rzecz umiejętności, Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej i pakt na rzecz umiejętności. Program Erasmus+ oraz inne krajowe i regionalne programy wymiany również odgrywają kluczową rolę w rozwoju umiejętności poprzez finansowanie projektów mobilności i współpracy, które zwiększają możliwości uczenia się ponad granicami.

Planowany dyplom europejski

Zgodnie z komunikatem Komisji² planowany dyplom europejski również pomógłby w zaradzeniu problemowi luk w umiejętnościach poprzez wspieranie rozwoju programów studiów prowadzących do wspólnego dyplomu, które są ściśle dostosowane do obecnych i przyszłych potrzeb rynku pracy we wszystkich państwach członkowskich. Dyplom europejski miałby umożliwić łączenie zasobów i wiedzy fachowej, oferując osobom uczącym się dostęp do najnowocześniejszych umiejętności i wiedzy, które mają kluczowe znaczenie w powstających sektorach, takich jak zielone technologie i przemysł cyfrowy. Dokładna definicja kryteriów proponowanego dyplomu europejskiego, na przykład pod względem przydatności na rynku pracy, pozostaje do ustalenia przez Radę. Dyskusje, które odbyły się w ramach procesu współtworzenia ewentualnego dyplomu europejskiego, dotyczyły związku z procesem bolońskim, wewnętrznych i zewnętrznych aspektów zapewniania jakości oraz opracowywania proponowanych inicjatyw z uwzględnieniem kompetencji krajowych. Konieczne są dalsze dyskusje, zwłaszcza w świetle m.in. sprawozdania na temat ostatecznych wyników projektów w ramach programu Erasmus+ w zakresie eksperymentalnych strategii politycznych dotyczących znaku „Europejski Dyplom” oraz ewentualnego europejskiego statusu prawnego sojuszy instytucji szkolnictwa wyższego. Niemniej jednak, aby w pełni zaradzić niedopasowaniu umiejętności i niedoborom wykwalifikowanej siły roboczej, Europa potrzebuje różnorodności programów prowadzących do uzyskania wspólnych, podwójnych dyplomów oraz niezbędnych działań w zakresie mobilności i wymiany obejmujących pełne uznanie punktów dla wszystkich studentów. Kwestia finansowania ewentualnego dyplomu europejskiego – zarówno dla instytucji szkolnictwa wyższego, jak i studentów – ma również kluczowe znaczenie z punktu widzenia konkurencyjności i wymaga dogłębnej dyskusji. Długoterminowa rentowność finansowa i zapewnienie równych szans wszystkim instytucjom szkolnictwa wyższego to kwestia zasadnicza dla zapewnienia sprawiedliwego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu społeczno-gospodarczego w Europie.

² Komunikat Komisji z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie projektu dyplomu europejskiego (COM(2024) 144 final).

Wspieranie europejskich instytucji szkolnictwa wyższego w celu zwiększenia konkurencyjności

W sprawozdaniu Maria Draghiego uwypukla się fakt, że pomimo solidnych podstaw edukacyjnych Europa ma trudności z wykorzystaniem tego potencjału na potrzeby wzrostu gospodarczego i konkurencyjności. Ponadto w sprawozdaniu podkreśla się, że chociaż Europa osiąga dobre wyniki w ogólnym poziomie wykształcenia (znaczna część jej ludności posiada dyplomy ukończenia studiów wyższych), nie jest ona w stanie wykształcić wysoko wykwalifikowanych absolwentów w kluczowych dziedzinach, takich jak nauki przyrodnicze, technologia, inżynieria i matematyka (STEM). Europejskie instytucje szkolnictwa wyższego mają potencjał w zakresie wyposażenia studentów w najnowocześniejsze umiejętności i wspierania innowacji. W sprawozdaniu Maria Draghiego zaleca się zwiększenie inwestycji w badania i rozwój oraz tworzenie ekosystemów innowacji łączących instytucje szkolnictwa wyższego, przedsiębiorstwa typu start-up i przemysł. Ekosystemy te pozwoliłyby instytucjom szkolnictwa wyższego działać jako ośrodki postępu technologicznego, które generowałyby przełomowe osiągnięcia w takich obszarach jak sztuczna inteligencja, zielona energia i biotechnologia. Przekształcając europejskie instytucje szkolnictwa wyższego w ośrodki najnowocześniejszych badań naukowych i przedsiębiorczości, UE może wspierać przełomowe rozwiązania technologiczne, które nie tylko zwiększają globalną konkurencyjność, ale także tworzą miejsca pracy o wysokiej wartości i przyciągają talenty.

Ponadto inicjatywy unijne, takie jak sojusze w ramach inicjatywy „Uniwersytety Europejskie” oraz programy Erasmus+ i „Horyzont Europa”, mają zasadnicze znaczenie dla promowania współpracy transnarodowej, umożliwiając instytucjom szkolnictwa wyższego wymianę najlepszych praktyk, zasobów i innowacyjnych metod nauczania. Współpraca transnarodowa nie tylko poprawia jakość kształcenia i szkolenia, ale także pomaga w utrzymywaniu zróżnicowanej i zdolnej do dostosowania się siły roboczej, która ma zasadnicze znaczenie dla stymulowania innowacji i wzrostu gospodarczego w UE. Ta dynamiczna interakcja między edukacją, badaniami naukowymi i przemysłem może umożliwić instytucjom szkolnictwa wyższego odgrywanie kluczowej roli w kształtowaniu konkurencyjnej i odpornej gospodarki UE, zdolnej do sprostania wyzwaniom przyszłości.

W świetle przedstawionych informacji prezydencja zwraca się do ministrów, by z myślą o dyskusji na wyżej wymieniony temat rozważyli następujące pytania:

1. W jaki sposób możemy zwiększyć umiejętności dostosowane do przyszłych wyzwań i konkurencyjność dzięki planowanemu dyplomowi europejskiemu?
2. W jaki sposób można wspierać europejskie instytucje szkolnictwa wyższego, aby stały się motorem konkurencyjności UE na szczeblu globalnym?